

Jacek KUBACKI
Leon KRÓLCZYK
Tomasz KUDROŃ
Artur MIŁOŚ
Edwin PRYZSZOWSKI
Józef SZCZĘŚNIAK
Bogustaw WÓJCIK

TEORIA WZGLĘDNOŚCI W OBRAZKACH

- Joseph Schwartz, Michael Mc. Guines, *Einstein dla początkujących*, Alfa: Warszawa 1988, ss. 168.

Jest to książka jedyna w swoim rodzaju, przynajmniej na polskim rynku księgarskim. Jest ona przeznaczona dla osób, które znały dotychczas teorię względności tylko z nazwy, a chciałyby poszerzyć nieco swoją wiedzę na ten temat bez zbytniego wnikania w aparat matematyczny. Ciekawa, niemalże komiksowa konwencja tej publikacji, ucząc i bawiąc zarazem, może służyć do rozbudzenia zainteresowania fizyką. Zabawne rysunki wprowadzają nas w pełen odkryć i wielkich przemian naukowo–technicznych i ekonomicznych świat przełomu XIX i XX w. Naszą uwagę przyciąga powtarzający się motyw światła i elektryczności, który sprawia, iż w miarę lektury czytelnik nabiera przekonania, że według autorów teoria względności wyrosła z problemów praktyczno–technicznych, co jest — mówiąc delikatnie — przesadą. W fachowej części książki Schwartz i Mc. Guines w przystępny sposób ukazują kolejne postulaty Einsteina, które modyfikują dotychczasowe idee czasu, długości, masy i prędkości w fizyce. Autorzy prezentując drogę Einsteina do odkrycia teorii względności, korzystają z faktów z historii matematyki i fizyki, które psują nieco ciągłość wywodu, ale są ciekawym zabiegiem dydaktycznym ułatwiającym popularyzację. Umiejętne operowanie

*UWAGA: Tekst został zrekonstruowany przy pomocy środków automatycznych; możliwe są więc pewne błędy, których sygnalizacja jest mile widziana (obi@opoka.org). Tekst elektroniczny posiada odrębną numerację stron.

zabawnymi rysunkami sprawia, że czytelnik zachęcony własnymi sukcesami poznawczymi, po przeczytaniu tej części książki potrafi samodzielnie rozwiązać proste równanie matematyczne.

Przedstawienie dalszych prac Einsteina, zmierzających do unifikacji teorii elektromagnetyzmu i teorii grawitacji, ogranicza się jedynie do zasygnalizowania dyskusji z Bohrem. Szkoda natomiast, że zamieszczono tylko wzmiankę o ogólnej teorii względności, której geometryczny język mógłby stanowić wdzięczne pole popularyzacji utrzymanej w stylu tej książki. Należą się autorom słowa uznania za pewną odwagę w niekonwencjonalnym ujęciu problemów, oraz za to, że ten ryzykowny pomysł zakończył się niewątpliwym sukcesem. Świadectwem dobrego przyjęcia tej książki w Polsce są aż trzy jej wydania, w których sukcesywnie poprawiano błędy i niedociągnięcia.

W epoce komercjalizacji rynku przydałoby się więcej tego typu pozycji, które w przystępny sposób przedstawiają trudne problemy. Szkoda tylko, że książka ta obok dobrej popularyzacji i problematyki naukowej realizuje także cele ideologiczne. W różnych komentarzach bardziej odzwierciedlają się lewicujące i socjologizujące poglądy autorów niż koncepcje samego Einsteina. Nawet zamieszczony na końcu fragment artykułu Einsteina zatytułowany *Dlaczego socjalizm?* służy celom ideologicznym, gdyż wyraźnie widać, że jest on wyrwany z kontekstu i sztucznie doczepiony jako ostatnie zdanie książki, której głównym tematem powinna być teoria względności a nie pozanaukowe poglądy jej autora.

Mimo tych niedociągnięć warto sięgnąć po tę pozycję, która w sposób przystępny na niewielu stronach uczy wiele.

*Opracowali na seminarium filozofii przyrody
w Instytucie Teologicznym w Tarnowie:*

*Jacek Kubacki,
Leon Królczyk,
Tomasz Kudroń,
Artur Miłoś,
Edwin Przyszowski,
Józef Szczęśniak,
Bogustaw Wójcik*